

T.C. İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ

TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ ŞİDDETE KARŞI POLİTİKA BELGESİ

AMAÇ VE KAPSAM

Bu politika belgesinin amacı, toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesini T.C. İstanbul Gedik Üniversitesi'nin tüm etkinlik ve uygulamalarında güvence altına almak ve şiddet ve ayrımcılıkla mücadele mekanizmalarının etkin işlemlerini sağlamak için uyulması gereken temel ilkeleri ortaya koymaktır.

Belge; toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, her türlü toplumsal cinsiyet temelli şiddetin önlenmesi ve şiddetle mücadele hakkında Türkiye'nin imzaladığı uluslararası antlaşmalara, Anayasanın ilgili maddelerine, ilgili mevzuata, Yükseköğretim Kurulu'nun 28.05.2015 tarihli Genel Kurul kararına ve Yükseköğretim Kurumları Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Belgesi'ne dayanılarak hazırlanmıştır.

Bu belgede toplumsal cinsiyet; İstanbul Sözleşmesi'nin 3. maddesinde yer aldığı üzere, "toplumsal olarak inşa edilen ve belli bir toplum tarafından erkekler ve kadınlar için uygun görülen roller, davranışlar, eylemler ve nitelikler" olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ise, Avrupa Konseyi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Stratejisi 2014-2017 belgesinde yer aldığı üzere, "kadınlarla erkeklerin karar almada, katılımı ve sorumlulukta kamusal alanda ve özel yaşamda eşit imkanlara sahip olması ve kaynak dağılımında eşitlik" anlamına gelmektedir. Yine aynı belgeye göre toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yeniden üreten kalıp yargılarla ve şiddetle mücadele, adalete erişimde eşitlik, karar alma mekanizmalarına dengeli katılımın sağlanması ve toplumsal cinsiyetin tüm plan ve tedbirlere yerleştirilmesi eşitliği sağlama yolunda benimsenmesi gereken öncelikli eylemlerdir.

T.C. İstanbul Gedik Üniversitesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini çok boyutlu sonuçları olan toplumsal bir sorun olarak kabul eder. Toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesi konusunda duyarlılığı artırmak; eşitsizliği yaratan ve yeniden üreten her türlü eylemi görünür kılmak ve gerekli önlemleri almak konularında sorumluluk üstlenir. Üniversite mensuplarını konu hakkında bilgilendirmek, duyarlılığı artırmak ve olumsuz uygulama ve yaklaşımları dönüştürmek amacıyla önlemler alır, eğitim faaliyetleri düzenler, araştırma, proje ve yayınlar ortaya koymayı amaçlar.

Eşitlik, özgürlük, adalet ilkelerinin gözetildiği, her türlü ayrımcılık ve şiddet biçimlerinden arındırılmış bir üniversite ortamı yaratılması esastır. Üniversite, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için gerekli koşulları sağlamayı, toplumsal cinsiyete dayalı taciz, cinsel taciz ve cinsel saldırıya maruz kalanların ya da tanık olanların kendilerini ifade edebilecekleri bir güven ortamını oluşturmayı taahhüt eder. Taciz, saldırı ve ayrımcılık görmezden gelinemez; bu konuda bireysel ya da kurumsal hoşgörü gösterilemez. Toplumsal cinsiyet temelli taciz, cinsel taciz veya saldırı olayına maruz kaldığını veya tanık olduğunu düşünen kişiler, ilgili mercilere başvuru konusunda gerekli adımları atmaya teşvik edilir.

Bu bağlamda, Gedik Üniversitesi bileşenlerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair farkındalığını artırmak, onları toplumsal cinsiyete dayalı taciz, cinsel taciz ve saldırılar konusunda bilgilendirmek, bu vakalardan arındırılmış bir akademik ortamın sağlanması için gerekli önleme faaliyetlerinde bulunmak, bu vakalara bağlı olarak doğan sorunlara çözüm aramak, hukuki ve psikolojik destek vermek amacı ile Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddete Karşı Destek Birimi kurulmuştur.

Bu belge, Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddete Karşı Destek Birimi Yönergesi ile birlikte, Birimin faaliyetlerinde temel alınacak tanım ve ilkeleri ortaya koymaktadır.

TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ TACİZ, CİNSEL TACİZ VE CİNSEL SALDIRIYA İLİŞKİN TANIM VE İLKELE

Tanımlar

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz

Açıkça cinsel nitelikli söz ya da davranış içermemekle birlikte, kişiye cinsiyeti, cinsel yönelimi ya da cinsiyet kimliği nedeniyle yönelen ve eşitsiz toplumsal cinsiyet rollerini pekiştiren söz ve eylemlerdir.

Cinsel Taciz

Cinsel taciz kişiyle vücut teması bulunmadan yapılan ve rızaya dayalı olmayan, cinsel içerikli söz, tavır veya diğer davranış biçimlerini içerir. Olayın gerçekleştiği ortama ve bağlama göre, ısrarla tekrarlanan eylemler ya da bir tek eylem cinsel taciz olarak değerlendirilebilir. Süreklilik önkoşul değildir.

Cinsel taciz, taciz niteliğindeki hareketlerin yoğunluğuna ve niteliğine göre; basit taciz, sürekli taciz ve ağır taciz olmak üzere üçe ayrılır. Bu listeyle sınırlı olmamakla birlikte, aşağıdaki örnekler belirtilen cinsel taciz türlerini oluşturabilir:

1) Basit taciz: Tehdit, şantaj ya da hakaret unsuru taşımayan, ancak rahatsız edici, istenilmeyen ortamları yaratan hareketlerdir. Örneğin, laf atmak, cinsel içerikli şaka yapmak ve iltifatlarda bulunmak ya da argo sözcükler kullanmak, flört etmek için olağanın ötesinde ısrarcı davranışlarda bulunmak, pornografik materyal ile rahatsız etmek, kişinin cinsel yaşamıyla ilgili sorular sormak veya dedikodu üretmek.

2) Sürekli Taciz: Basit tacizin, uyarılara rağmen sürekli yapılması halinde söz konusu olur.

3) Ağır Taciz: Tehdit, şantaj ya da hakaret ve benzeri fiillerle ortaya çıkan ve kişinin davranışlarını kontrol etmeye yönelik hareketlerdir. Kişinin mesleki ya da akademik otorite konumunu suiistimal etmesiyle ilgili olabileceği gibi, eşit statüde olanlar arasında da ağır taciz durumları gerçekleşebilir. Cinsel içerikli teklife uymadığı durumlarda kişinin öğrencilik, akademik ya da iş hayatıyla ilgili bedeller ödeyeceğinin, uyduğu takdirde ise hak etmediği kazançlar sağlanacağını açık olarak söylendiği veya ima yoluyla belirtildiği durumlarda söz konusu olur.

Sık rastlanan taciz biçimleri misilleme, ısrarlı takip ve ödüllendirme vaadidir.

Misilleme

Kişinin cinsel veya duygusal amaçlı girişim ve teklifleri reddetmesi, tacize uğradığını düşünerek şikâyet etme yoluna gitmek istemesi/gitmesi nedeniyle, ya da kişinin tanık olduğu bir cinsel taciz / saldırı olayı ile ilgili ihbar yoluna gitmek istemesi veya gitmesinden ötürü, açıkça veya örtülü olarak iş veya eğitim yaşamının intikam amacıyla zorlaştırılmasıdır.

Israrlı Takip

Bir kişinin rızası dışında, kişinin güvenliğinden endişe etmesine neden olacak şekilde kişide fiziki veya psikolojik açıdan korku ve / veya çaresizlik duygusu yaratan ve kişiyi baskı altında tutan her türlü cinsel tutum ve davranıştır. Kişinin peşine takılma, evinin, okulunun, işyerinin önünde beklemeye, yolda uzaktan ya da yakından izleme, kişisel bilgilerini, gündelik hayatını öğrenmek üzerine soruşturma yapma ve bu bilgileri taciz etme amaçlı kullanma eylemleri ısrarlı takip olarak nitelendirilmektedir.

Ödüllendirme Vaadi

Kişinin cinsel veya duygusal amaçlı bir davranış veya teklifi kabulü durumunda ödül, terfi, not veya benzeri hak etmediği kazançlar elde etmesini içeren her türlü ayrıcalık vaadinde bulunulmasıdır. Kişiyeye, cinsel nitelikli davranış veya teklifi kabul etmesi halinde hak etmediği kazançlar sağlanacağını açık veya ima yolu ile belirtmek ödüllendirme vaadidir. Acil durum önlemlerinin devreye sokulmasını gerektirir.

Cinsel Saldırı

Rızaya dayalı olmayan cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığının ihlal edilmesidir. Cinsel saldırı, kişinin fiziksel ve/veya psikolojik güç kullanımı, tehdit, korku, baskı altına alma, gözdağı verme,

hile ve kandırma gibi zorlamalarla cinsel içerik taşıyan fiziksel bir davranışa maruz kalması yoluyla vücut dokunulmazlığının ihlal edilmesi olarak kabul edilmektedir.

Cinsel saldırı iki biçimde gerçekleşebilir. İlk şekilde, cinsel saldırı cinsel birleşme olmadan kişinin vücut dokunulmazlığının ihlali şeklinde gerçekleşir. Bu tür cinsel saldırı örnekleri arasında; durumun özelliklerine göre sarılmak, ellemek, okşamak, dokunmak sayılabilir. İkinci tür cinsel saldırıda ise kişinin vücut dokunulmazlığının vücuda cinsel organ veya sair bir cisim sokulmasıyla ihlal edilmesi söz konusudur.

Rıza

Kişinin ilgili söz, tutum veya davranışa etkin, iradi ve açık biçimde onay vermiş olması olarak anlaşılmalıdır. Unvan ve/veya mevki kullanılarak fiziksel ve/veya psikolojik güç kullanımı, tehdit, korku, baskı altına alma, gözdağı verme, hile ve kandırma ile alınan sesli ya da sessiz onay rıza olarak kabul edilemez. Sessiz kalmak rıza göstermek değildir. Rızanın sürekliliği esastır, rıza her zaman geri alınabilir.

Ayrımcılık

Bir kişiye toplumsal cinsiyet temelli keyfi ya da haksız bir davranışta bulunulması ve bu suretle bu kişinin mağdur edilmesi olarak ifade edilmektedir. Daha özel olarak, toplumsal cinsiyet kimliği ya da cinsel yönelimi nedeniyle bir kişi ya da gruba, aynı ya da benzer konumda olduğu diğer kişilere göre keyfi olarak eşit davranmamak ya da onları mağdur etmek anlamına gelmektedir.

İlkeler

Ayrımcılık Yasağı

Bu Belgede ortaya koyulan politikalar kişilere, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, medeni veya ailevi durum, gebelik, ırk, renk, etnik köken, ulusal köken, ulusal bir azınlığa mensup olma, doğum, ikamet yeri, uyrukluk, din, mezhep, inanç, dil, şive, aksan, dış görünüş, sağlık durumu, engellilik, yaş, eğitim durumu, sınıf, mülkiyet, ekonomik durum, sosyal veya toplumsal köken, siyasi veya felsefi görüş, statü veya başka herhangi bir temelde ayırım gözetilmeksizin uygulanır.

Özen Gösterme İlkesi

Üniversite, cinsel taciz ve cinsel saldırı iddiaları karşısında, bu iddiaları etkin bir şekilde araştırma, bu iddialar karşısında harekete geçmeyen ve/veya üstünü kapatmaya çalışanlar hakkında gerekli işlemleri yapma, taciz ve/veya şiddete uğrayanların ikinci kez mağduriyete uğramasını önleme ve onların içinde buldukları durumu anlama hususlarında gerekli dikkat ve özeni gösterir. Özellikle cinsel taciz ve saldırı iddialarıyla ilgili başvuru sürecinde bu ilke, şiddete uğrayanın tekrar mağdur edilmemesini sağlamaya yönelik olup, değerlendirmenin başlatılmasında 'başvuru sahibinin beyanı esastır' ilkesinden hareket etmeyi gerektirir.

Gizlilik İlkesi

Üniversite, toplumsal cinsiyete dayalı taciz, cinsel taciz ve saldırı iddialarının ele alındığı tüm aşamalarda, başvuru sahibi kişi ve şikâyet edilen kişinin özel hayatın gizliliği haklarını gözeterek hareket eder.

Güven İlkesi

Üniversite, gizlilik ve özen gösterme ilkelerine riayet ederek, tarafların güven duygusunu zedelemeyecek şekilde davranır.

İvedilik İlkesi

Üniversite, cinsel taciz ve cinsel saldırı iddiaları karşısında vakit geçirmeden harekete geçilmesini sağlar. Üniversite özellikle,

a) söz konusu istenmeyen cinsel tavır ve yaklaşımlar, aralarında bir kurumsal hiyerarşi olan ve güç asimetrisi bulunan kişiler arasında meydana geldiğinde;

- b) bu durumun tacize uğrayan kişinin öğrenimini, akademik veya idari kariyerini, istihdam durumunu olumsuz şekilde etkilediğinde;
- c) istenmeyen cinsel yaklaşımlar bir ödüllendirme veya misilleme, intikam alma aracı olarak kullanıldığında;
- d) bazı cinsel içerikli yaklaşımlar sıklık veya yoğunlukları nedeniyle kişinin öğrenim ya da çalışma ortamını ciddi şekilde bozduğunda, düşmanca, aşağılayıcı ve saldırgan bir ortam yarattığında ivedi ve aktif olarak hareket eder.

Başvuranın Beyanı Esastır

Cinsel taciz ve cinsel saldırı fiillerinin ilenme şekli, çoğu zaman iki kişi arasında geçip kanıtlanması zor bir durum yaratmaktadır. Bu nedenle cinsel taciz ve/veya cinsel saldırıyla ilgili değerlendirme sürecinde başlarken “başvuranın beyanı esastır” ilkesinden hareket edilir. Bu ilke şiddete uğrayanın toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve diğer nedenler dolayısıyla şikâyet edememesi gibi durumlar gözetilerek getirilmiş olup, sadece değerlendirme sürecinin başlatılmasıyla ilgilidir. Bu ilke, çok defa açık kanıtların olmadığı durumlarda da tacizin doğasına, olayın bağlamına ve kişilere dair daha bütünsel bir akıl yürütmeye olayın niteliğini anlama ilkesiyle birlikte söz konusu olup tek başına inceleme sonucunu belirlemez.

Yargılamaksızın Destek İlkesi

Kurul tarafından şikâyet sahibine, sürecin her aşamasında ve talebi doğrultusunda psikolojik, tıbbi ve hukuki destek sağlanması esastır. Toplumsal cinsiyet temelli taciz, cinsel taciz veya cinsel saldırı içerikli davranışlara maruz kaldığını belirten kişilere Üniversitenin tüm bileşenleri de yargılamaksızın destek verir.

Risk ve Önlemleri Bildirme İlkesi

Kurul, destek sürecinde şikâyette veya başvuruda bulunan kişiye seçebileceği hukuki ve diğer çözüm yollarını, bu yollarda izlenen süreçleri, bu yolların her birinin yaratabileceği riskleri ve alınması gereken önlemleri anlatmakla sorumludur.

Kasıtlı Yanlış Beyanlara Karşı Farkındalık ve Önlemler

Cinsel taciz ve cinsel saldırı iddiaları kişisel hesaplaşmalara alet edilmemelidir. Şikâyeti yapanın kasıtlı olarak yalan söylediğinin ve yanlış beyanlarda bulunduğu şüpheyi yer bırakmayacak şekilde anlaşıldığı durumlarda disiplin yaptırımı söz konusudur.